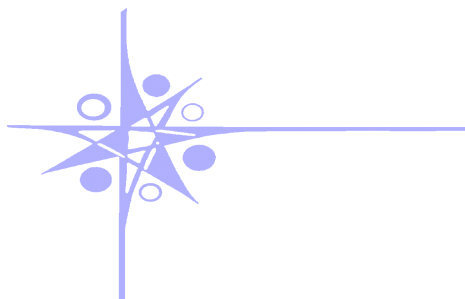

Světelné znečištění škodí všem

– Tisková zpráva České astronomické společnosti z úterý 19. února 2002

Tisková zpráva České astronomické společnosti z úterý 19. února 2002

Světelné znečištění škodí všem

Ve čtvrtek 14. února schválila Poslanecká sněmovna Zákon o ovzduší, který má pomoci snižovat i světelné znečištění. Tato malá část rozsáhlého a důležitého zákona je na první pohled určena pouze astronomům. Ale není tomu tak. Odstavce věnované omezení světelného znečištění budou užitečné pro všechny naše občany.

Zákon o ovzduší obsahuje definici světelného znečištění a ustanovení, že vláda vydá předpis, který bude obsahovat podrobnější pokyny k zastavení jeho nárůstu a pozvolnému snižování. Definice říká, že se pro účely zákona rozumí světelným znečištěním každá forma osvětlení umělým světlem, které je rozptýleno mimo oblasti, do kterých je určeno, zejména pak míří-li nad obzor. V podstatě jde o to, aby se svítilo pouze tam, kde to má smysl. Svítit do vzduchu nebo lidem do oken smysl nemá.

Jak se tedy pasáže zákona věnující se světelnému znečištění projeví v našem běžném životě? Příklady ze světa i od nás ukazují, že světelné znečištění lze velmi snížit a současně tím docílit bez dodatečných nákladů lépe osvětlených obcí a ještě přitom ušetřit peníze za elektřinu. Rozhodující je používat v budoucnu jen takové lampy, které nesvítí nahoru, jinými slovy - jejichž světlo je usměrněno na zem, kterou chceme dobře vidět. Tento jednoduchý požadavek týkající se jen silných zdrojů světla (nebudou tím nijak dotčeny slabé zdroje jako například žárovky s příkonem do 100 W) obsahují zákony vyspělých oblastí, kde je prevence světelného znečištění již zakotvena. Někde si tak počínají i bez zákona (v Lillehammeru, ve Vídni a v mnoha dalších místech Evropy a USA, některé příklady mohou zájemci najít na adrese <http://svetlo.astro.cz/svet>).

Proč je snížení světelného znečištění výhodné:

- ve městech, kde osvětlovací soustavy již upravili, klesly náklady na jejich provoz obvykle o jednu třetinu
- špatné lampy svítí do očí chodcům a řidičům, kteří vlivem oslnění vidí hůře na cestu; vadí i pilotům a při plavbě na Labi
- zbytečné svícení znamená znečišťování ovzduší provozem elektráren a emisemi skleníkových plynů
- nedostatek tmy v noci narušuje život mnoha organismů v přírodě, stejně jako spánek lidí

- špatné lampy přinášejí smrt mnoha ptákům a velké spoustě chráněného hmyzu
- existují vážná podezření, že nedostatek tmy ve spánku poškozuje zdraví, dokonce vede ke zvýšené tvorbě některých typů nádorů
- vzduch, který je v noci osvětlený, mění tvářnost krajiny a ochuzuje ji o důležitou složku, totiž pohled do vesmíru, který ovlivňoval lidstvo odjakživa a byl zdrojem víry; vinou svícení do vzduchu dnes městský člověk a zejména děti pohled na hvězdné nebe považují za vzácnost
- zbytečně osvětlený vzduch omezuje až znemožňuje poznávání vesmíru v rámci vzdělávání i jeho výzkum, tedy též činnost hvězdáren

Právě poslední důvody vedly k tomu, že se o nápravu začali zajímat astronomové jako první, ale jak patrně, světelné znečištění podstatně více škodí všem - i těm, co se na noční nebe nedívají. Snaha o omezení světelného znečištění tedy není důležitá pouze pro hvězdáře. Ostatně obrat k lepšímu nastane, až si většina občanů uvědomí, že i jim špatné osvětlení vskutku vadí.

Prevence světelného znečištění neznámá, že obce budou muset rychle investovat do nových svítidel. Zákon počítá s tím, že staré vybavení může dosloužit. Obce přitom budou moci díky tomuto zákonu zabránit nejhorším případům komerčního zneužívání světla, jako jsou například silné reflektory namířené přímo do nebe. Požadavek „nesvítit nahoru“ povede automaticky k tomu, že z trhu vymizí svítidla nejhorší kvality. Jednotlivé malé zdroje svítící jako stowattová žárovka nebo méně předpis požadovaný zákonem omezovat nebude (to se týká i těch tak často zmiňovaných svíček na hřbitovech), stejně jako se zákon nezabývá světlem v interiérech - běžného občana by tedy se opatření nemělo nijak dotknout. Předpis má jen stanovit účinná pravidla, která se ve světě již osvědčila.

Zákon umožňuje vyhlášení území (např. v okolí observatoří), kde by se měla situace napravovat rychleji, než odumírají staré lampy. Taková území či ochranná pásma by měla být tak malá, aby se rekonstrukce tamních osvětlovacích soustav dala dobře financovat a dobré zkušenosti lákaly k následování. V žádném případě nejde o hrozbu obcím, ale o příležitost, jak se mohou stát příjemnější, bezpečnější a k tomu navíc ještě ušetřit.

Podrobné informace zájemci naleznou na webových stránkách www.astro.cz/svetlo.

Příloha: Obrázek „GLARE“ objasňující rozdíl mezi kvalitním a špatným osvětlením (pokud možno pro barevnou reprodukci, „komiks“ je poslán elektronickou poštou jako příloha, originál je možné stáhnout z adresy <http://svetlo.astro.cz/0109sky.jpg>)

Kontakt, další informace:

RNDr. Jan Hollan, Hvězdárna a planetárium M. Koperníka v Brně,
tel. (05) 41 32 12 87, e-mail hollan@hvezdarna.cz

Dr. Petr Pravec, Astronomický ústav Akademie věd ČR,
tel. (0776) 72 33 07, e-mail ppravac@asu.cas.cz

Pavel Suchan, Štefánikova hvězdárna, Petřín,
tel. (0737) 32 28 15, e-mail suchan@observatory.cz

Luděk Vašta, Česká astronomická společnost,
tel. (02) 71 91 47 03 / 270, e-mail ludek@astro.cz